

OPINIE JURIDICĂ la proiectul legii cu privire la Curtea Constituțională

EXPEDIATĂ PRIN E-MAIL ȘI PUBLICATĂ PE CRJM.ORG

Nr./Data:	23/24 din 3 iunie 2024
Destinatari:	Ministerul Justiției, Direcția elaborare acte normative e-mail: aneta.dovbenco@justice.gov.md ; Pentru informare: e-mail: secretariat@justice.gov.md
Prezentată de:	Centrul de Resurse Juridice din Moldova (www.crjm.org), persoane de contact: Daniel GOINIC , Director de Program, e-mail: daniel.goinic@crjm.org , Vladislav GRIBINCEA, Director de Program, e-mail: vladislav.gribincea@crjm.org ,

Această opinie este prezentată Ministerului Justiției de către Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) în contextul consultărilor publice referitoare la [proiectul de lege cu privire la Curtea Constituțională](#). Conform autorilor, acesta fost elaborat cu scopul de a institui un cadru legislativ unic pentru organizarea și funcționarea Curții Constituționale, unificând prevederile actualei Legi privind Curtea Constituțională cu cele ale Codului jurisdicției constituționale

CRJM salută inițiativa Ministerului Justiției de consolidare a cadrului legislativ care reglementează activitatea Curții Constituționale. Totodată, în vederea îmbunătățirii versiunii curente a proiectului, propunem introducerea câtorva amendamente ce țin de:

- 1) Clarificarea criteriilor de eligibilitate a candidaților la funcția de judecător al Curții Constituționale, prin adăugarea necesității de avea o reputație ireproșabilă și a vârstei de până la 65 ani la accesarea în funcție.
- 2) Includerea necesității desemnării a noilor judecători ai Curții Constituționale de către autoritățile competente în baza unor concursuri publice, transparente și bazate pe merit.
- 3) Includerea obligației de informare în scris într-un termen optim a autorității care a desemnat judecătorul a cărui mandat expiră, în legătură cu demararea procedurii de selectare a unui nou judecător și selecția judecătorului până la expirarea acestui termen.
- 4) Reglementarea unui termen expres la prelungirea soluționării sesizărilor parvenite la Curtea Constituțională.
- 5) Clarificarea temeiurilor pentru declararea abținerii sau recuzării judecătorului Curții Constituționale etc.

Lista tuturor modificărilor punctuale sunt prezentate în tabelul care urmează.

Vă rugăm să nu ezitați să ne contactați pentru orice clarificări suplimentare.

Cu deosebit respect,

Ilie Chirtoacă

Președinte

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

Nr.	Textul existent în proiectul votat în prima lectură	Modificări propuse de CRJM (formulările în legătură cu care se propune eliminarea au fost tăiate cu o linie, iar textul care se propune a fi adăugat este subliniat)	Argumente/Comentarii
1.	Articolul 9. Structura Curții Constituționale ... (2) Doi judecători sunt numiți de Parlament, doi de Guvern și doi de Consiliul Superior al Magistraturii.	... (2) Doi judecători sunt numiți de Parlament, doi de Guvern, și doi de Consiliul Superior al Magistraturii, <u>în baza de concurs public, transparent și bazat pe merit.</u>	Selecția prin concurs public și în baza de merit garantează că cel mai calificat și competent candidat este ales pentru rolul de judecător al Curții Constituționale. Aceasta este esențială, deoarece Curtea Constituțională are rolul crucial de a interpreta Constituția țării și de a asigura că legile respectă cele mai înalte standarde constituționale. Prin urmare, competența și pregătirea profesională sunt imperative. Modul de organizare a concursului va fi reglementat de către fiecare autoritate competentă în parte. Important este ca numirea să fie bazată pe merit. Recomandarea dată rezultă și în modul cum în ultimii ani au fost numiți judecătorii Curții de către Guvern și de către CSM.
2.	Articolul 10. Plenul Curții Constituționale ... (3) Cvorumul în plen al Curții Constituționale este de două treimi din numărul judecătorilor	Articolul 10. Plenul Curții Constituționale ... (3) Cvorumul în plen al Curții Constituționale este de două treimi din numărul judecătorilor <u>aflați în exercitiul funcției.</u>	Acest aspect trebuie clarificat. Or în caz de demisie, ridicare de mandat sau deces, judecătorii nu vor fi șase, dar mai puțini. Respectiv la luarea deciziilor, până la numirea altui judecător/altor judecători, cvorumul va fi două treimi din cei existenți în funcție. Un cvorum

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

			similar a fost introdus și pentru alte organe colegiale, cum ar fi de exemplu CSM.
3.	Articolul 13. Judecătorii-asistenți (1) Președintele și judecătorii Curții Constituționale sînt asistați în activitatea lor de 6 judecători-asistenți, care formează corpul judecătorilor-asistenți. (2) Judecătorii-asistenți sînt asimilați în drepturi și garanții cu judecătorii curților de apel și au același statut ca și judecătorii din instanțele judecătorești (5) Candidatul la funcția de judecător-asistent trebuie să dețină cetățenia Republicii Moldova, pregătire juridică superioară și o vechime de cel puțin 10 ani în activitatea juridică sau în învățămîntul juridic superior (6)...	Propunem excluderea acestui articol.	Legea actuală prevede că la Curtea Constituțională există judecători-asistenți. Totuși, în practică aceștia nu există de mai mulți ani. În prezent, componența Curții Constituționale funcționează în absența judecătorilor asistenți, bazându-se în mod exclusiv pe colaborarea cu Secretariatul. Consolidarea Secretariatului Curții Constituționale și a personalului care activează în cadrul acestuia reprezintă o prioritate, mai degrabă decît menținerea personalului care asistă activitatea judecătorilor constituționali. Consolidarea Secretariatului ar putea include și formarea continuă a personalului existent, precum și angajarea de noi specialiști, capabili să suporte volumul crescut de activități juridice și administrative. Un aspect cheie care necesită o clarificare urgentă este modalitatea de numire a asistenților judecătorilor. Aceasta poate varia între selecția prin concurs și numirea bazată pe încrederea personală a judecătorilor Curții. Acest procedeu nereglementat poate duce la incertitudini și la o posibilă anonimizare funcțională în relațiile cu membrii secretariatului și restul Curții.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

			Menținerea judecătorilor-asistenți prezintă și alte incertitudini. Nu este clar cum sunt remunerați aceștia, dacă beneficiază de imunitate, dacă ei pot fi numiți pe post în instanțele de apel de drept comun, alte garanții de independență a acestora. Excluderea acestei categorii ar rezona și cu excluderea judecătorilor-asistenți de la Curtea Supremă de Justiție cu mai mult de 10 ani în urmă.
4.	Articolul 14. Criterii de eligibilitate și modul de selectare a candidaților la funcția de judecător al Curții Constituționale (1) Judecător al Curții Constituționale poate fi persoana care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliu în țară, are pregătire juridică superioară, înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 15 ani în activitatea juridică, în învățământul juridic superior sau în activitatea științifică. (2) Cu 3 luni înainte de expirarea mandatului fiecărui judecător, Curtea Constituțională informează în scris, autoritatea care a desemnat judecătorul a cărui mandat expiră, privind demararea procedurii de desemnare a unui nou judecător.	1) Judecător al Curții Constituționale poate fi persoana <u>cu o reputație ireproșabilă</u> care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliu în țară, are pregătire juridică superioară, înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 15 ani în activitatea juridică, în învățământul juridic superior sau în activitatea științifică <u>și are mai puțin de 65 ani la accederea în funcție.</u>	1) Reputația ireproșabilă este un element esențial (a se vedea art. 6 alin. 4 din Legea 544/1995 cu privire la statutul judecătorului). Fără o asemenea reputație, respectul față de Curtea Constituțională va avea de suferit. Existența sau lipsa reputației va fi decisă de organul care numește judecătorul. 2) Condiția de avea mai puțin de 65 de ani la accederea în funcție este o condiție nouă impusă inclusiv judecătorilor Curții Europene a Drepturilor Omului (prin Protocolul nr. 15 la CEDO). Și legea actuală prevede un asemenea termen. Recomandăm această vârstă pentru a asigura un echilibru dintre potențialul candidatului și riscul că, din motive de sănătate, judecătorul de o vârstă avansată va fi indisponibil pentru îndeplinirea funcțiilor de judecător.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

		(2) Cu 3 luni înainte de expirarea mandatului fiecărui judecător, Curtea Constituțională informează în scris, autoritatea care a desemnat judecătorul a cărui mandat expiră, demarează procedura de <u>selectare în bază de merit</u> a unui nou judecător. <u>Până la expirarea mandatului judecătorului, autoritatea competentă trebuie să numească un nou judecător.</u>	3) Un concurs bazat pe merit reduce posibilitatea influenței politice sau a nepotismului în procesul de selecție. Astfel, se consolidează încrederea publicului în independența și imparțialitatea Curții Constituționale. La fel, propunem demararea concursului cu 3 luni până la expirarea mandatului judecătorului în funcție și numirea noului judecător până la expirarea mandatului judecătorului în funcție. Aceasta este necesar pentru menținerea ritmului de lucru și pentru evitarea întârzierilor în luarea deciziilor importante. 4) Eliminarea notificării scrise din partea Curții Constituționale este esențială. Deși aceasta poate părea o simplă „formalitate”, lipsa acesteia împiedică autoritatea competentă să inițieze procesul de selecție a noului judecător, chiar dacă mandatul judecătorului în funcție se apropie de sfârșit. Legea va obliga autoritatea competentă să porceadă la identificarea noului judecător din oficiu, eliminând birocrația excesivă.
5	Articolul 18. Inviolabilitatea judecătorilor Curții Constituționale ... (2) Judecătorul Curții Constituționale nu poate fi reținut, arestat, percheziționat, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, trimis în judecată pe cauze	(2) Judecătorul Curții Constituționale nu poate fi reținut, arestat, percheziționat, pe cauze contravenționale sau penale, <u>fără acordul prealabil a plenului Curții Constituționale, cu excepția cazurilor săvârșirii de către judecătorul Curții Constituționale a infracțiunilor specificate la art. 243, 324, 326 și 330² ale</u>	Inviolabilitatea judecătorilor Curții Constituționale este concepută ca o garanție funcțională vitală, care asigură că aceștia pot îndeplini îndatoririle lor fără a fi supuși presiunilor externe. Cu toate acestea, protecția oferită de inviolabilitate nu este absolută. Ea nu poate să se aplice în cazul săvârșirii unor fapte grave de corupție

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

contravenționale sau penale fără încuviințarea prealabilă a plenului Curții Constituționale. (5) Reținerea judecătorului Curții Constituționale, surprins în flagrant delict, urmează a fi comunicată imediat Curții Constituționale care, în decursul a 24 de ore își exprimă punctul de vedere asupra reținerii	<u>Codului penal al Republicii Moldova, precum și în cazul infracțiunilor flagrante.</u> (5) Reținerea judecătorului Curții Constituționale, surprins în flagrant delict, urmează a fi comunicată imediat Curții Constituționale care, în decursul a 24 de ore își exprimă punctul de vedere asupra reținerii.	sau în situații în care judecătorii sunt surprinși în flagrant comițând infracțiuni. La fel, de exemplu, dacă un judecător al Curții Constituționale încalcă legislația contravențională din domeniul transporturilor și refuză să se supună ordinilor unui agent de constatare, acesta poate și trebuie să fie reținut, pentru a asigura că nicio persoană, indiferent de statutul său, nu este deasupra legii. Textul propus coincide cu imunitatea oferită judecătorilor de drept comun. În ceea ce privește structura actuală a proiectului observăm o lipsă de coerență între alineatele 2 și 5. Alineatul 2 recunoaște necesitatea reținerii judecătorilor în cazul infracțiunilor flagrante, ceea ce este un pas important în direcția asigurării responsabilității și integrității judiciare. În contrast, alineatul 5 impune o procedură prin care Plenul Curții este solicitat să "exprime un punct de vedere" într-un interval de 24 de ore post-reținere. Această prevedere pare să dilueze eficacitatea măsurilor inițiale și adaugă un strat suplimentar de birocrație, care poate întârzia procesul legal necesar. Considerăm această ultimă prevedere redundantă și propunem eliminarea ei pentru a evita confuzia și pentru a asigura aplicarea efectivă a legii în situații critice.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

6. Articolul 21. Garanțiile sociale ... (2) Judecătorul Curții Constituționale care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani calendaristici, inclusiv în funcția de judecător al Curții Constituționale pe o perioadă de cel puțin 5 ani, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55 % față de salariul lui mediu, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – de 3 %, dar în total nu mai mult de 80 % față de salariul lui mediu, ținându-se cont de indexarea salariului. (3) Pensia pentru vechime în muncă 10) Judecătorul are dreptul la concediu anual plătit pe o durată de 42 de zile calendaristice, precum și la concediu neplătit, în condițiile legii. (7) Pensiile și indemnizațiile lunare viagere se stabilesc și se plătesc de organele de asigurări sociale, care au dreptul de control asupra autenticității actelor ce confirmă stagiul de muncă și venitul asigurat, eliberate de organele abilitate. (8) Cheltuielile pentru achitarea pensiilor și indemnizațiilor lunare viagere se asigură după cum urmează: 50% din mărimea stabilită – de la bugetul asigurărilor sociale de stat și 50% – de la bugetul de stat.	(2) Judecătorul Curții Constituționale care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani calendaristici, inclusiv în funcția de judecător al Curții Constituționale pe o perioadă de cel puțin 5 ani, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55 % față de salariul lui mediu, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – de 3 %, dar în total nu mai mult de 80 % față de salariul lui mediu ținându-se cont de indexarea salariului. <u>(3) Pensia pentru vechime în muncă se calculează și se plătește doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă.</u> (7) Pensiile și indemnizațiile lunare viagere se stabilesc și se plătesc de organele de asigurări sociale, care au dreptul de control asupra autenticității actelor ce confirmă stagiul de muncă și venitul asigurat, eliberate de organele abilitate. (8) Cheltuielile pentru achitarea pensiilor și indemnizațiilor lunare viagere se asigură după cum urmează: 50% din mărimea stabilită – de la bugetul asigurărilor sociale de stat și 50% – de la bugetul de stat. 10) Judecătorul are dreptul la concediu anual plătit pe o durată de <u>30 de zile</u> calendaristice, precum și la concediu neplătit, în condițiile legii.	Recomandăm introducerea garanțiilor sociale judecătorilor CC similare judecătorilor de drept comun. Aceasta a fost din start abordarea din actuala Lege cu privire la Curtea Constituțională. Salariile judecătorilor au crescut considerabil între timp, iar garanțiile sociale ale judecătorilor de drept comun au fost ajustate corespunzător. Totuși, garanțiile sociale ale judecătorilor CC au rămas neschimbate și, în prezent, sunt greu de justificat plauzibil. Recomandăm renunțarea la indexarea pensiei în funcție de creșterea salariului judecătorului în funcție, precum și primirea concomitentă a salariului și a pensiei . Judecătorii de drept comun au dreptul la concediu anual plătit pe o durată doar de 30 de zile, iar a judecătorilor CC este de 42 de zile. Un concediu anual de 42 de zile practic înseamnă circa 9 luni, CC ar trebui să activeze cu 5 judecători, ceea ce afectează eficiența CC. De asemenea, recomandăm o analiză a folosirii concediului de către judecătorii CC, pentru a stabili dacă cu adevărat se justifică un concediu atât de lung. Propunem eliminarea alineatului 7 și 8 din textul articolului 21, deoarece indemnizația lunară viageră nu mai este inclusă în cadrul legislației naționale actuale. Menținerea alineatelor în discuție nu aduce valoare

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

	(10) Judecătorul are dreptul la concediu anual plătit pe o durată de 42 de zile calendaristice, precum și la concediu neplătit, în condițiile legii.		adăugată, având în vedere că procedurile aplicabile sunt deja reglementate de legislația specifică privind asigurările sociale.
7.	Articolul 22. Încetarea mandatului ... (4) În cazul încetării mandatului judecătorului Curții Constituționale în temeiul alin. (1) lit. b) - d), în termen de cel mult 3 zile de la data constatării vacanței funcției, președintele Curții Constituționale sesizează autoritatea care a desemnat judecătorul, solicitând demararea procedurii de desemnare a unui nou judecător. Autoritatea competentă numește judecătorul în termen de 45 de zile de la data sesizării.	(4) În cazul încetării mandatului judecătorului Curții Constituționale în temeiul alin. (1) lit. b) - d), în termen de cel mult 3 zile de la data constatării vacanței funcției, președintele Curții Constituționale sesizează autoritatea care a desemnat judecătorul, solicitând demararea procedurii de <u>selectare în bază de merit</u> a unui nou judecător. Autoritatea competentă numește judecătorul în termen <u>de 60 de zile</u> de la data sesizării.	A se vedea argumentele menționate mai sus la pct. 4. Considerăm că 60 de zile este un termen suficient pentru demararea și organizarea unui concurs public menit să selecteze un nou judecător la Curtea Constituțională. 45 de zile ar putea să nu fie suficient pentru desfășurarea concursului în mod corespunzător.
8.	Articolul 24. Răspunderea disciplinară a judecătorilor ... 6) Sancțiunea ridicării mandatului se aplică prin hotărârea plenului, adoptată cu votul a 2/3 din numărul judecătorilor Curții Constituționale. Hotărârea plenului privind ridicarea mandatului judecătorului Curții Constituționale este definitivă.	6) Sancțiunea ridicării mandatului se aplică prin hotărârea plenului, adoptată cu votul a 2/3 din numărul judecătorilor Curții Constituționale. Hotărârea plenului privind ridicarea mandatului judecătorului Curții Constituționale <u>nu se supune niciunei căi de atac</u> .	Decizia plenului Curții privind ridicarea mandatului unui judecător nu poate fi supusă niciunei căi de atac. Nu considerăm potrivit ca ridicarea mandatului să fie susceptibilă în instanțele de drept comun, deoarece va introduce o tensiune suplimentară între judecătorii CC și va genera o incertitudine în ceea ce privește desemnarea noului judecător al CC. Această prevedere este susținută și de jurisprudența CtEDO. Conform acesteia, în situații unde se afirmă că o încălcare a unui drept recunoscut de Convenție a fost săvârșită de către cea mai înaltă instanță jurisdicțională, aplicabilitatea articolului 13 CEDO este limitată implicit. Astfel, o astfel

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

			de pretenție trebuie respinsă ca fiind clar nefondată (a se vedea decizia <i>Amihalachioaie c. Moldovei</i>).
9.	Articolul 26. Subiecții cu drept de sesizare (1) Dreptul de sesizare îl au: ... e) judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătorilor;	e) judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătorilor, <u>prin ridicarea excepțiilor de neconstituționalitate.</u>	Acest aspect trebuie clarificat. Sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătorilor, pe rolul cărora se află cauza. În probleme ce țin strict de activitatea judecătorilor (salarii, pensii, garanții sociale etc.). – CSM este subiectul care va sesiza Curtea Constituțională.
10.	Articolul 27. Acțiunea actului sesizat ... (2) Se poate dispune suspendarea acțiunii: 1) actelor care afectează sau se referă la următoarele domenii:	(2) Se poate dispune suspendarea acțiunii: 1) actelor <u>normative</u> care afectează sau se referă la următoarele domenii:	Propunere de clarificare.
11.	Articolul 28. Etapele de examinare a sesizărilor (3) Sesizările urmează a fi declarate inadmisibile în cazul în care: ... c) normele contestate au fost modificate sau abrogate;	c) normele contestate au fost modificate sau abrogate și <u>soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate nu cere continuarea procedurii.</u> 5) <u>Curtea Constituțională din proprie inițiativă sau la cererea participanților la proces, poate solicita depunerea de opinii amicus curiae de la persoanele de drept public și privat.</u>	Însăși, <u>în jurisprudența sa</u> , Curtea a reținut că excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată atât în privința normelor în vigoare, cât și în privința celor abrogate sau modificate care sunt determinante pentru soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția. Opinia <i>amicus curiae</i> este un instrument juridic esențial în sistemele de drept, inclusiv în Republica

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

			Moldova, utilizat pentru a oferi Curții Constituționale perspective externe și specializate în procesul de deliberare. Această opinie, prezentată de experți sau organizații, aduce multiple beneficii: îmbogățește perspectivele curții asupra cazurilor complexe, oferă expertiză specializată pentru o decizie mai informată, crește legitimitatea și transparența deciziilor, și poate influența evoluția jurisprudenței.
12.	Articolul 30. Termenul de soluționare a sesizării Curtea Constituțională examinează sesizarea în termen de 6 luni de la data înregistrării acesteia. La solicitarea judecătorului-raportor sau a participanților la proces, plenul Curții Constituționale poate prelungi termenul de soluționare a sesizării.	Articolul 30. Termenul de soluționare a sesizării Curtea Constituțională examinează sesizarea în termen de 6 luni de la data înregistrării acesteia. La solicitarea judecătorului-raportor sau a participanților la proces, plenul Curții Constituționale poate prelungi termenul de soluționare a sesizării <u>cu încă maxim 3 luni</u>.	Înțelegem că raționamentul prevederii date vine din practica Curții Constituționale din România care la prelungirea acestor termene, are flexibilitatea de a decide fără un cadru temporal fix impus prin lege. Totuși, reglementarea unui termen expres de prelungire pentru soluționarea sesizărilor la Curtea Constituțională este importantă, or oferă o bază clară și predictibilă pentru toate părțile implicate în proces. Aceasta permite autorilor sesizărilor, avocaților, altor participanți la proces să își planifice strategiile și așteptările în mod corespunzător, știind exact când se poate aștepta o decizie. La fel, fără un termen clar de prelungire, există riscul ca sesizările să fie întârziate în mod nejustificat, ceea ce poate afecta drepturile celor implicați. Un termen fix stabilit poate ajuta la prevenirea acestor întâzieri,

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

			asigurând că procesul rămâne eficient și nu este supus la manipulări tactice sau amânări inutile. Nu în ultimul rând, un cadru temporal definit ajută Curtea Constituțională să gestioneze mai eficient cazurile, permițând o distribuie mai bună a resurselor și a timpului de lucru al judecătorilor și angajaților Secretariatului. Acest lucru mai este esențial pentru menținerea unui flux constant de cazuri și pentru evitarea acumulării de întârzieri în soluționarea altor sesizări.

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

13.	Articolul 32. Drepturile părților ... (5) Participanții la proces au dreptul să ia cunoștință de materialele dosarului, cu autorizarea prealabilă a președintelui Curții Constituționale în condițiile stabilite de Curte.	(5) Participanții la proces au dreptul să ia cunoștință de materialele dosarului, cu autorizarea prealabilă a președintelui Curții Constituționale în condițiile stabilite de Curte.	Considerăm necesară excluderea autorizării prealabile a președintelui Curții Constituționale pentru ca participanții la proces să poată lua cunoștință de materialele dosarului din mai multe puncte de vedere: • Aceasta poate fi văzută ca o barieră în calea accesului liber și nemijlocit la informațiile esențiale pentru apărarea drepturilor. • Obținerea autorizației poate întârzia procesele, afectând drepturile celor implicați și încărcând inutil agenda președintelui Curții. • Cerința unei autorizații prealabile poate crea un dezechilibru între capacitățile părților de a-și apăra drepturile, mai ales când una dintre părți are acces mai ușor la informații datorită poziției sale. Eliminarea acestei cerințe ar putea promova egalitatea tuturor părților în fața legii. • În multe sisteme judiciare, inclusiv constituționale există o încercare continuă de a reduce birocrăția excesivă.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
 MD-2001, Chișinău,
 Republica Moldova

+373 22 84 36 01
 +373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

14. Articolul 35. Recuzarea judecătorilor (1) Judecătorul Curții Constituționale se abține de la examinarea cauzei sau poate fi recuzat în cazul în care: a) se află în raporturi de rudenie inclusiv prin adopție până la gradul IV inclusiv (părinte, frate/soră, bunic, nepot, unchi/mătușă) sau de afinitate până la gradul II (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră) cu participanții la ședință sau cu reprezentanții lor; b) a fost implicat anterior la luarea deciziilor în cauza supusă examinării; c) și-a expus în public opinia asupra constituționalității actului contestat. (2) Temeiul prevăzut la alin. (1) lit. b), nu se referă la cazurile în care judecătorul: a) a participat la procedurile legislative sau de adoptare a actului normativ contestat, sau a actelor normative emise în scopul exercitării atribuțiilor înainte de a fi numit judecător al Curții Constituționale; b) și-a expus opinia cu privire la o problemă de drept care poate fi importantă pentru examinarea cauzei.	(1) Judecătorul Curții Constituționale se abține de la examinarea cauzei sau poate fi recuzat în cazul în care: a) <u>participanții la ședință sau reprezentanții lor sunt persoane apropiate, în sensul Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale;</u> b) <u>a fost implicat anterior la luarea deciziilor relevante cauzei supuse examinării, a participat la elaborarea și promovarea inițiativei legislative sau a actului normativ contestat, sau a actului normativ emis în scopul exercitării atribuțiilor, înainte de a fi numit judecător al Curții Constituționale;</u> c) și-a expus în public opinia asupra constituționalității actului contestat. (2) Temeiul prevăzut la alin. (1) lit. b), nu se referă la cazurile în care judecătorul: a) a participat la procedurile legislative sau de adoptare a actului normativ contestat, sau a actelor normative emise în scopul exercitării atribuțiilor înainte de a fi numit judecător al Curții Constituționale; b) și-a expus opinia cu privire la o problemă de drept care poate fi importantă pentru examinarea cauzei.	Prevederea expusă în proiect, omite mai multe categorii de persoane cu care judecătorul Curții Constituționale s-ar afla în conflict de interese (de, ex. soțul/soția, copilul, concubinul/concubina ii, persoana aflată la întreținerea acestuia). Din aceste considerente, propunem utilizarea termenului de „persoane apropiate”, așa precum este definit în Legea nr. 133/2016. Considerăm oportun ca un judecător al Curții Constituționale să se abțină de la examinarea unei cauze sau să poată fi recuzat dacă, înainte de a deveni judecător, a fost implicat în luarea deciziilor judecătorești sau a contribuit la elaborarea, promovarea, definitivarea, adoptarea sau aprobarea actului contestat. Aceasta rămâne valabil chiar dacă aceste activități făceau parte din atribuțiile sale funcționale. Însăși implicarea în dezvoltarea unor prevederi sau legislații care ulterior devin subiectul unei revizuirii de constituționalitate poate crea dubii privind independența deciziei pe care judecătorul ar urma să o ia. Aceasta se datorează faptului că percepția asupra imparțialității sale poate fi afectată de rolul anterior avut în formarea actului legislativ contestat. Subsecvent, propunem că alineatul 2 să fie exclus din textul proiectului.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

15.	Articolul 37. Deliberarea și votarea (4) Actele Curții Constituționale se adoptă prin vot deschis. La decizia plenului, unele acte pot fi votate în mod secret. (5) Judecătorul Curții Constituționale care nu este de acord cu hotărârea adoptată sau cu avizul emis poate să-și expună în scris opinia sa separată. Opinia separată a judecătorului se anexează la actul adoptat.	4) Actele Curții Constituționale se adoptă prin vot deschis. La decizia plenului, unele acte pot fi votate în mod secret. (5) Judecătorul Curții Constituționale care nu este de acord cu hotărârea adoptată sau cu avizul emis poate să-și expună în scris opinia sa separată. Opinia separată a judecătorului <u>este parte integrantă a hotărârii.</u>	Proiectul de lege prevede expres că doar procedură de alegere a Președintelui Curții se face prin vot secret. În rest, considerăm oportun că votul asupra tuturor actelor Curții să fie deschis. Opinia separată a judecătorului constituie o parte integrantă a hotărârii emise, așa precum este în practica Curții Europene a Drepturilor Omului.
16.	Articolul 39. Actele Curții Constituționale ... (3) Actele Curții Constituționale se pronunță public, sunt semnate de președintele Curții Constituționale și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.	(3) Actele Curții Constituționale se pronunță public, <u>se indică numărul de voturi</u>, sunt semnate de președintele Curții Constituționale și <u>se publică pe pagina web oficială</u> și în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.	Propunere de clarificare și îmbunătățire a prevederii, destinată să asigure transparența și consolidarea procesului de aprobare și diseminare publică a documentelor emise de Curte.
17.	Articolul 52. Paza Paza sediului Curții Constituționale, iar după caz și a președintelui Curții Constituționale, este asigurată în condițiile legii.	Paza sediului Curții Constituționale, iar după caz și a <u>judecătorilor</u> Curții Constituționale, este asigurată în condițiile legii.	Asigurarea protecției fizice este esențială nu doar pentru Președintele Curții, ci pentru întregul corp de judecători. Implementarea unor măsuri de securitate poate reduce semnificativ riscul de intimidare sau influențare externă, și poate preveni actele de violență asupra acestora. Având în vedere că numărul judecătorilor este limitat la doar șase, costurile asociate cu aceste măsuri de protecție nu ar fi prohibitive.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva